

Dv6

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

**overzicht van de standpunten over
algemene politieke vraagstukken**

Dit programma-overzicht is
in overleg met
het Hoofdbestuur
en
de Tweede Kamerfractie van D'66
opgesteld door
de Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66

STICHTING

WETENSCHAPPELIJK BUREAU

Secretariaat: Wilsonstraat 82, Hoofddorp: tel.: 02503 - 3873

partijprogramma

Het partijprogramma van D'66 is voor de laatste maal vastgesteld tijdens het congres gehouden in Amsterdam op 5 april 1970.

Nadien zijn onder invloed van de veranderende inzichten ten aanzien van de economische groei, de milieuvervuiling, de grondstoffencrisis, de noord-zuid tegenstelling, enz. tijdens het congres in Tiel (1974) een aantal voorstellen gedaan die te maken hebben met bovengenoemde problematiek.

Het gewijzigde werelddecor is zo van fundamentele invloed geweest voor de politieke opstelling van D'66.

In de volgende bladzijden wordt een beknopt overzicht gegeven van standpunten over algemene politieke vraagstukken.

De "gedrukte" tekst betreft datgene, dat vrijwel geheel in programmacongressen is goedgekeurd; de "getypte" tekst is een actualisering.

(zie ook Beleidsplan 71-75, dec.'70)

wat wil de politieke partij democraten '66

Nieuwe spelregels.

1. **Rechtstreekse verkiezing van de minister-president.**
Als eerste stap wil D'66 een gekozen kabinetsformateur. Bij Tweede Kamerverkiezingen brengt de kiezer twee stemmen uit: één voor de macht en één voor de controle op de macht.
2. In samenhang hiermee staat D'66 een gematigd distriktenstelsel voor. Indeling van het kiesgebied in kleine distrikten met een beperkt aantal vertegenwoordigers gekozen door evenredige vertegenwoordiging binnen het distrikt.
3. **Opheffing van de Eerste Kamer.**
4. **Verlaging van de leeftijd voor het passief kiesrecht tot 18 jaar.**
5. **Benoeming van de burgemeester op voordracht van de gemeenteraad.**
Op den duur zullen de burgemeester en de Commissaris van de Koningin rechtstreeks door het volk moeten worden gekozen.
6. **De burgemeester moet verantwoording afleggen aan de gemeenteraad over zijn gehele beleid, dus ook over zijn politiebeleid.**
7. **Openbaarheid van bestuur.**
Openbaarheid zij regel in het overheidsbeleid. Overheidsdocumenten dienen toegankelijk te zijn, uitzonderingen alleen bij de wet. Veel betere voorlichting over de rechten van de burger en de daden van de overheid is gewenst.

Vernieuwing en uitbreiding van de vrijheidsrechten.

De vrijheid van de burger dreigt steeds meer in het gedrang te komen. Daarom is het noodzakelijk dat onze grondwet, duidelijker en uitgebreider dan thans, de vrijheidsrechten van de burger vastlegt. De volgende rechten moeten in de grondwet komen:

1. **Vrijheid van demonstratie naast het bestaande recht op vereniging en vergadering.**
Toestemming vooraf door burgemeester of politie dient te vervallen, maar wel verantwoording door de deelnemers achteraf voor de rechter, indien nodig.
2. **Vrijheid van levensbeschouwing naast de bestaande vrijheid van godsdienst.**
Geen enkelé geestelijke stroming kan aanspraak maken op bijzondere bescherming door de overheid.

3. **Onschendbaarheid van het telefoongeheim naast de bestaande onschendbaarheid van het briefgeheim.**
Hierop mag alleen inbreuk worden gemaakt op last van de rechter in door de wet te noemen gevallen.
4. **Het recht op gemotiveerd antwoord naast het bestaande recht om een schriftelijk verzoek in te dienen.**
Vertegenwoordigende lichamen moeten petities, door een bepaald aantal burgers ondertekend, in het openbaar behandelen.
5. **Geen discriminatie.**
Iedere discriminatie wegens levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, nationaliteit, taal, maatschappelijke afkomst of sexe wordt afgewezen. De discriminatoire behandeling van ongehuwden, (werkende) vrouwen, kinderloze echtparen, homofielen en in concubinaat of communes samenwonenden (b.v. in belasting, erfopvolging, pensioenen, woningbouw, woningtoewijzing) moet worden opgeheven.

Herziening van verouderde rechtsregels.

Nieuwe, door de gemeenschap aanvaarde, inzichten ten aanzien van de leefbaarheid van onze samenleving moeten tot uitdrukking komen in onze wetgeving.

1. **Echtscheidingsgronden moeten uit de wet verdwijnen.**
Echtscheiding met onderling goedvinden en — met een zekere wachttijd — op eenzijdig verzoek moet zonder opgaaf van redenen mogelijk zijn, mits garanties t.a.v. de kinderen en verzorging van de economische zwakkere echtgenoot.
2. **Het recht van alle werknemers om te staken moet in de wet worden erkend.**
De rechter kan een staking verbieden wanneer dit recht duidelijk misbruikt wordt.
3. **Afschaffing van de celstraf als disciplinaire maatregel tegen militairen.**
4. **De overheid heeft geen taak bij de oordeelsvorming over het stellen van normen betreffende de zeden.**
De strafbaarstelling van onder meer pornografie, majesteitschennis, belediging van een bevriend staatshoofd, godslastering, overspel, alsmede de filmcensuur en het toezicht op schouwburgen door de burgemeester behoren te vervallen.

Meer sociale rechtvaardigheid, grotere economische doelmatigheid.

Het sociaal-economische beleid dient zowel te worden gericht op een selektieve economische groei als op sociale rechtvaardigheid bij de verdeling van de welvaart. Sociale rechtvaardigheid is pas aanwezig als iedere Nederlander:

- de zekerheid heeft van een waarde vast minimuminkomen, ongeacht zijn capaciteit;
- over een woning kan beschikken, die beantwoordt aan de moderne levensbehoeften;
- verzekerd is van een verantwoorde gezondheidszorg;
- ook financieel in staat is elk voor hem geschikt onderwijs te volgen;
- zeker kan zijn van een verantwoorde voorziening van zijn oude dag;
- zijn recht op arbeid kan uitoefenen.

Economische doelmatigheid wordt bevorderd door een praktische benadering van de economische problemen, los van starre ideologische uitgangspunten, hetzij van „links”, hetzij van „rechts”.

1. Een overheidsbeleid, gericht op het bevorderen van een selektieve groei.
Streven naar volledige werkgelegenheid dient voorop te staan, d.m.v. betere verdeling van de beschikbare hoeveelheid arbeid.
2. Instelling van een ministerie van technologische ontwikkeling en automatisering.
Dit ministerie moet zich bezighouden met de stimulering van de wetenschappelijke ontwikkeling en de bestudering van de sociale en technisch-economische gevolgen ervan, ook in internationaal verband.
3. Lange en middellange termijn planning van het beleid.
Integrale planning dient de economische en sociale sectoren, en ook de technologische ontwikkeling, onderwijs, ruimtelijke ordening te omvatten. Jaarlijks dienen concrete plannen voor de komende 4-6 jaar met bijbehorende begroting te worden ingediend. De planning dient langs democratische weg en in internationaal verband te geschieden.
4. Groeperingen, die door de economische groei buiten hun schuld, worden bedreigd in hun bestaan, dienen door de overheid te worden geholpen.
5. Man en vrouw hebben op gelijkwaardige wijze deel aan het maatschappelijk leven.
Daartoe worden:
 - werkgelegenheid in de part-time sector voor vrouwen en mannen uitgebreid;
 - goede en betaalbare kindercentra beschikbaar gesteld;
 - gelijke arbeid voor mannen en vrouwen gelijk beloofd;
 - één belastingtarief ingevoerd voor ongehuwden en gehuwden zonder kinderen;
 - het arbeidsinkomen van de gehuwde (buiten haar huishouding) werkende vrouw afzonderlijk belast;
 - de her- en bijscholingskansen uitgebreid.
6. De consumenten moeten als groep in de Sociaal-Economische Raad worden opgenomen.
7. Een gegarandeerd minimuminkomen met ingang van 21 jaar , ook voor zelfstandigen.
8. Invoering van een progressie in de vermogensbelasting.
De belastingvrije voet moet worden verhoogd om het ontstaan van kleinere vermogens te stimuleren.
9. Aanzienlijke verhoging van het successie- en schenkingsrecht.
Hierbij dient voor het successierecht een algemene vrijstelling tot f 200.000,— per verkrijging te gelden. De bestaande vrijstellingen behoeve van de echtgenoot moet worden gehandhaafd.
10. Zolang de inflatie voortduurt, moet periodiek een belastingcorrectie worden toegepast.
11. De structuur van ons huidige belastingstelsel en de sociale verzekering doent te worden vereenvoudigd, door m.n. de premies voor volkerverzekeringen op te nemen in de belastingtabellen.

12. Geleidelijke vervanging van kinderbijslag.

Kinderbijslag en kinderaftek samenvoegen tot één gezins-subsidie, met gelijke rechten voor loontrekkenden, ambte-naren en zelfstandigen. De hoogte van deze gezinssubsidies wordt aangepast aan de werkelijke behoefte. Geleidelijke ver-vanging van de gezinssubsidies door gratis voorzieningen rechtstreeks ten behoeve van het kind.

13. Invoering van het „pensioen- en spaarplan D'66”

Aanvullend pensioen (naast AOW) voor iedereen, evenredig met het zelf gespaarde. Geen pensioenverlies bij verandering van werkgever. Pensioen voor weduwnaars, afhankelijke nabe-staanden en gescheiden vrouwen.

14. Belangrijke besparingen kunnen gevonden worden door een verregaande automatisering van het overheidsapparaat.

15. Vergrote inspraak en financiële deelneming van de werknemers in de onderneming.

Vervanging van de ondernemingsraad door een personeels-raad, uitsluitend bestaande uit gekozen personeelsleden, met meer bevoegdheden.

Medebeslissingsrecht ten aanzien van alle belangrijke bedrijfsbesluiten.

16. Discriminatie tussen de erkende en de categorale vakverenigingen (zoals bijv. de Bond van Middelbaar en Hoger Perso-neel, gehandicapten, gepensioneerden) zoals die thans geschiedt, behoort te verdwijnen.

**Bevordering van de internationale samenwerking.
Vermindering van de internationale spanning.**

1. Invoering alternatieve dienstplicht
2. Versnelling van de Europese integratie.
3. Nederland dient voorshands niet uit de NAVO te treden.

Bevolkingspolitiek.

De overheid moet — onder waarborging van het grondrecht der ouders hun kindertal zelf te bepalen — een actief beleid voeren om de bevolkingsgroei tot staan te brengen.

1. Systematische voorlichting over belang van ouders en kinderen bij kleine gezinnen en over de gevolgen op langere termijn van grotere kindertallen.
2. Sexuele opvoeding op scholen in breed kader.
Ook dient de kennis en mentaliteit van de huisartsen op het gebied van de geboorteregeling drastisch te worden verbeterd.
3. Stimuleren van gebruik van voorbehoedsmiddelen.
Ruime beschikbaarstelling tegen lage prijs, ook via automaten aan buitenmuren. De pil en medische controle en adviezen horen in het ziekenfondspakket.

Ruimtelijke ordening.

1. Op grond van de zeer hoge bevolkingsdichtheid van Nederland is ruimtelijke ordening van het allergegrootste belang voor de verkrijging van een zo goed mogelijk woon- en leefmilieu. Industrialisatie, woningbouw, verkeer en recreatie vormen een ondeelbare problematiek en vereisen een ver vooruitziend uitvoerings- en financieringsbeleid.
Een mogelijkheid om de regering in staat te stellen de benodigde coördinatie beter tot stand te brengen is de toekenning van meer coördinerende bevoegdheden aan een afzonderlijke minister voor de ruimtelijke ordening.
2. Wettelijke instrumenten
 - a. Inspraak van de bevolking bij de beleidsvoorbereidingen van ruimtelijke plannen vóóraf, met name bij stadsvernieuwingen.
 - b. Aanvulling van de wettelijk voorgeschreven procedures bij streek- en bestemmingsplannen
 - c. Instelling van een nieuwe wettelijke procedure voor plannen die van zwaarwegende betekenis zijn (lucht- en zeehavens, industrievestiging, militaire oefenterreinen, leidingtracés).
3. Het verkeer- en vervoersbeleid moet een integrerend onderdeel uitmaken van het ruimtelijk beleid. Bij het planologisch beleid moet de nadruk liggen op het terugdringen van het woon-werkverkeer, waardoor minder investeringen in infrastructuur en minder privé-uitgaven voor verplaatsingsbehoeften.
4. Vóórrang voor de stedelijke verkeers- en vervoersvoorzieningen.
Deze blijven achter bij de ontwikkeling van de voorzieningen buiten de steden, waardoor een onevenwichtigheid is ontstaan die de leefbaarheid van de steden aantast. Prioriteit voor openbaar vervoer.
5. Erkenning van de voetganger als belangrijkste weggebruiker vereist dat de aspecten: veiligheid, bewegingsruimte of stadsbeleving ten grondslag moeten liggen aan voorzieningen als bv. voetgangersgebieden.
6. De mogelijkheid om per (brom)fiets door te dringen tot in het hart van steden moet behouden blijven.
7. Ten aanzien van het goederenvervoer over de weg moeten maatschappelijke factoren als milieu, veiligheid, energie en ruimte gebruik in het beleid worden betrokken.

Volkshuisvesting.

1. Naast de kwantitatieve dient ook de kwalitatieve woningnood te worden opgeheven.
Daartoe is o.a. nodig financieel krachtige stimulering van de doorstroming, verbetering van bestaande woningen, versnelling van krotopruijing en stadssanering.
2. Herziening van het subsidiestelsel.
Zij, die de economische huur niet kunnen betalen krijgen individuele huursubsidie, waardoor de bestaande subsidies per „woonobject“ komen te vervallen en een huurbelasting overbodig wordt.
3. Bevordering van eigen woningbezit en gemeenschappelijk bezit van woningen door de bewoners.
Dit kan b.v. door hypotheekgaranties en rentebijlagen voor minder-draagkrachtige bewoners.
4. Huurberekening of financiering.
Invoering van huurberekening gebaseerd op indexering van huur gekoppeld aan financiering met waardevast geïndexeerde leningen, waardoor de aanvangshuren van woningen aanmerkelijk lager kunnen worden dan bij het huidige systeem. Financiering met indexleningen moet ook mogelijk worden bij eigen woningen.
5. Huurliberalisatie waar redelijk evenwicht op de woningmarkt aanwezig is.

Onderwijs.

Onderwijs moet de totale persoonsontplooiing en niet alleen het intellect bevorderen, met een accent op het logische en sociale denken, het verantwoordelijkheidsgevoel, de levensbeschouwelijke vorming en het expressievermogen. Het ontbreken van geld mag voor niemand een hindernis vormen het onderwijs te ontvangen dat hij nodig heeft.

1. Aanpassing van lager en middelbaar onderwijs aan persoon van de leerling.
De snelle veranderingen in onze samenleving stellen hoge eisen niet alleen aan ons intellect maar aan onze hele persoonlijkheid. Dit vraagt een buigbaar systeem van onderwijsgeven opdat de aanleg van de leerling het best tot zijn recht komt. Dus meer ruimte voor initiatieven voor leerkracht en leerling, herziening van het jaarklassensysteem.
2. Deelneming in het onderwijs.
Leerkrachten, schoolleiders, bestuursleden, leerlingen met 3 jaar voortgezet onderwijs en ouders moeten t.a.v. hun school beslissende invloed kunnen uitoefenen op doelstellingen en grondslag van het onderwijs.
3. Verbetering van het studietoelagenbeleid.

Volksgezondheid.

1. Invoering van het „ziektekostenverzekeringsplan D'66“.

Verplichte volksverzekering met premieheffing naar draagkracht. Onderscheid tussen fonds- en particuliere patiënten verdwijnt. Vrije keuze van verzekeringsinstelling.

2. Betere voorzieningen voor de bejaarden.

Bejaarden moeten niet als afzonderlijke groep, maar als gewone mensen worden behandeld. Bejaardentehuizen en woningcomplexen moeten worden gebouwd temidden van woonwijken, opdat de verschillende leeftijdsgroepen normaal met elkaar contact kunnen onderhouden.

3. Vrijwillige zwangerschapsonderbreking legaliseren.

Iedere ten hoogste drie maanden zwangere behoort haar zwangerschap te kunnen doen afbreken zo zij dit wenst. Abortusklinieken steunen waar en zolang ziekenhuizen onvoldoende mogelijkheden bieden. Abortus is geen normaal middel tot geboorteregeling, doch een noodmaatregel bij mislukte anti-conceptie.

4. Genuanceerd drugbeleid.

Cultuur en sport.

1. Er moeten plaatselijke radiostations worden ingericht.

2. Nationale laboratoria voor kunstenaars.

Nationale laboratoria moeten worden ingericht, waar kunstenaars en musici de mogelijkheden van licht en geluid kunnen onderzoeken en waar synthetische materialen worden onderzocht op hun bruikbaarheid voor creatieve werkzaamheden.

3. De accommodatie voor sport en lichamelijke opvoeding moet worden uitgebreid.

Milieubeheer.

De vervuiling van ons leefmilieu is zo onrustbarend gestegen dat ze — tezamen met de woningnood en de bevolkingsgroei — de ergste bedreiging voor de leefbaarheid van ons land is geworden. Het milieubeheer heeft dan ook (met woningbouw en bevolkingspolitiek) de hoogste prioriteit. Het algemeen beginsel is: de vervuiler betaalt.

1. Bestrijding van lucht-, water en bodemverontreiniging.

— lucht: bevordering van aardgas als brandstof. Voor nieuwe auto's voorschrijven voor maximaal toelaatbare gehalten aan schadelijke stoffen in uitlaatgassen. Heffing op zwavel in stookolie en op lood in benzine.

— water: zuivering moet worden versneld door „verontreinigingsheffingen. Fosfaatheffing op wasmiddelen.

— bodem: bescherming en herstel van natuurgebieden (militaire oefenterreinen!). Beperking van chemische bestrijdingsmiddelen in de landbouw.

2. Bestrijding van geluidshinder.

Strenge normen voor auto's, vliegtuigen, bromfietsen. Geen vijfde baan op Schiphol. Betere constructie van vloeren en muren, betere woningindeling.